

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавра

студента Рубін Іван Леонідович
академічної групи 072-163-1
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему: «Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтингов ою	інституцій ною	
Кваліфікаційної роботи	д.е.н. проф. Єрмошкіна О.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	доц. Доценко О.Ю.			

Дніпро
2020

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

_____ **О.В.Єрмошкіна**

«_____» _____ 2020 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу

ступеню бакалавр

студенту Рубін Іван Леонідович академічної групи 072-163-1
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

На тему: **«Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат»)»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від _____ № _____ -л

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	02.05.2020- 07.05.2020
Розділ 1	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	08.05.2020- 17.05.2020
Розділ 2	АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ» ЗА 2017-2019 рр.	18.05.2020- 26.05.2020
Розділ 3	УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	27.05.2020- 03.06.2020
ВИСНОВКИ		04.06.2020- 06.06.2020
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2020- 09.06.2020

Завдання видано _____ д.е.н. проф. Єрмошкіна О.В

Дата видачі завдання 06.04.2020 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 10.06.2020 р.

Завдання прийнято до виконання _____ Рубін І.Л.

РЕФЕРАТ

Рубін І.Л. – Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2020.

Мета кваліфікаційної роботи – аналіз діяльності підприємства на прикладі ПАТ «ДМК» та теоретичне обґрунтування найбільш ефективного методичного аналізу і планування показників діяльності на основі систематизації існуючих пропозицій щодо цього питання.

У вступі викладено необхідність застосування методів висвітлених в роботі, обґрунтована актуальність теми.

У першому розділі розглянуто існуючі теоретичні та методологічні підходи до вивчення теми, розкрито законодавчу базу функціонування організації, висвітлено всі існуючі теоретичні аспекти даної теми.

У другому розділі досліджено діяльність ПАТ «ДМК», проведено аналіз його фінансового стану та зроблені висновки щодо стану підприємства за 2017-2019 рр.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовано вибір методу планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства з точки зору зручності при комерційному використанні, розраховані прогностичні показники на основі використання регресійного методу, зроблені прогностичні висновки становища ПАТ «ДМК».

ПРИБУТОК, ПРОГНОЗУВАННЯ, РЕГРЕСІЙНИЙ МЕТОД, РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ, ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ.

ABSTRACT

Rubin I.L. - Planning indicators of financial and economic activity of the enterprise (in terms of PJSC "Dnipro Metallurgical Plant")

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2020.

The purpose of the qualification work - analysis of the enterprise on the example of PJSC "DMK" and theoretical justification of the most effective methodological analysis and planning of performance indicators based on the systematization of existing proposals on this issue.

The introduction outlines the need to use the methods covered in the work, substantiates the relevance of the topic.

The first section considers the existing theoretical and methodological approaches to the study of the topic, reveals the legal framework for the functioning of the organization, highlights all the existing theoretical aspects of this topic.

The second section examines the activities of PJSC "DMK", analyzes its financial condition and draws conclusions about the state of the enterprise for 2017-2019.

The third section of the qualification work substantiates the choice of method of planning indicators of financial and economic activity of the enterprise in terms of convenience in commercial use, calculated indicators based on the use of regression method, forecast and conclusions of PJSC "DMK".

PROFIT, FORECASTING, REGRESSION METHOD, RETROSPECTIVE ANALYSIS, DECISION MAKING.

Зміст

	стр.
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1 Сутність фінансово-господарської діяльності промислового підприємства.....	9
1.2 Законодавче регулювання фінансово-господарської діяльності промислового підприємства.....	15
1.3 Сутність планування показників фінансово-господарської діяльності промислового підприємства.....	24
Висновки по розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ <i>«ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ» ЗА 2017-2019 рр.</i>	
2.1 Загальна характеристика діяльності ПАТ «ДМК» та його позиції на вітчизняному ринку.....	30
2.2 Аналіз основних результатів фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК».....	45
2.3 Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК».....	53
Висновки по розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1 Методика прогнозування змін фінансово-господарської діяльності.....	61
3.2 Методика прогнозування динаміки показників позиції підприємства в економічному середовищі.....	63
3.3 Перспективи розвитку фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК».....	65
Висновки по розділу 3.....	68
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стан планування показників фінансово-господарської діяльності знаходиться під безпосереднім сукупним впливом певних макроекономічних чинників, що формують середовище функціонування підприємства. Саме це середовище ставить перед підприємствами конкретні орієнтири напрямків їх діяльності, формує цільові установки планування показників. Вияв особливостей сукупного впливу макроекономічних чинників на стан планування показників фінансово-господарської діяльності дозволяє не лише забезпечити надійність та стійкість організації української або світової економіки, але й вирішити цілий ряд важливих завдань. А саме: створити основу для стабілізації економіки в цілому, безперервного сталого здійснення створення матеріальних благ, активізації інвестицій розвитку бізнесу, розвитку технологій та досягнення, в кінцевому підсумку, економічного зростання.

Актуальність проблеми, недостатня активність планування показників фінансово-господарської діяльності на підприємствах України, заходів щодо підтримання розвитку, у цьому процесі зумовили вибір теми дипломної роботи та основні напрямки дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних основ стабільності бізнесу, виявлення чинників, що впливають на попередження і подолання кризових ситуацій підприємства. Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі завдання:

- Розробка моделі функціонування і планування показників фінансово-господарської діяльності сталого розвитку;
- Створити теоретичну базу для стабільності українських підприємств та окремих організацій;

– Вдосконалити методикау планування показників фінансово-господарської діяльності.

Об’єкт дослідження. Об’єктом є теоретичні та методологічні аспекти функціонування організацій в умовах ринкового реформування економіки, методи підтримання та планування показників фінансово-господарської діяльності.

Предметом дослідження є фінансовий менеджмент підприємства металургійного комплексу України.

Методи дослідження. У процесі дослідження був застосований комплекс методів, до нього входять: системний підхід до діяльності комерційних організацій, метод аналізу і синтезу, діалектичний метод, статистичний метод та метод експертних оцінок.

Інформаційна база роботи. Фактологічну і статистичну основу дослідження складають закони України, постанови і декрети Кабінету Міністрів України, укази Президента України, підприємницьких установ науковий досвід та розробки.

Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, щодо належного рівня розвитку планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства. У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

- Розкрито зміст поняття «підприємницька діяльність»;
- Виділено критерії функціонування організації, дотримання яких дозволить оцінити стан його стійкості і досягти розвитку;
- Виявлено зв’язок та взаємовплив фінансової стійкості комерційних організацій та реалізації їх загальної діяльності, що ґрунтується на побудові стратегії управління активами і пасивами

підприємства та правильному планування показників фінансово-господарської діяльності.

Прикладна цінність полягає у тому, що розроблені у ході дослідження підходи, теоретичні узагальнення, висновки та рекомендації можуть бути використані для удосконалення діяльності підприємства. Способи отримання пропозицій щодо напрямків використання фінансового потенціалу підприємства можуть бути використані для розробки стратегії управління активами організації.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел.

Повний обсяг дипломної роботи 83 сторінок, у тому числі на з них розміщено 23 таблиці, 10 ілюстрацій, список використаних джерел зі найменувань і 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансово-господарської діяльності промислового підприємства

Об'єктом управління у виробничій та невиробничій сферах є підприємство. Підприємство постає складною та динамічною виробничою соціально-економічною системою, що включає сукупність елементів і зв'язків між ними. Підприємство — це самостійний господарський статутний суб'єкт, який має права юридичної особи та здійснює виробничу, науково-дослідну і комерційну діяльність, спрямовану на отримання прибутку від реалізації виготовлених благ [1].

З розвитком ринкових відносин господарювання в Україні потребує підвищення ефективності. Причиною тому стало, що за роки незалежності показники ефективності в країні значно погіршали: зменшилися обсяги виробництва, знизилася його рентабельність, різко скоротилися інвестиції. Усе це є продовження занедбання економічної роботи на підприємствах усіх форм власності. За часів економічної кризи більшість підприємств сподівалися досягти збільшення прибутків не з допомогою ретельного економічного розрахунку, зниження собівартості продукції, а постійним підвищенням цін своєї продукції.

У такий спосіб деяким підприємствам щастило тимчасово досягти бажаних результатів, в цілому загальноекономічна система отримала поглиблення економічної кризи [2].

Методика пізнання фінансово-господарської роботи підприємств винайдена для здійснення визначення об'єктивних і суб'єктивних причин збитковості [3].

Інформацією для аналізу, можуть бути: Фінансовий план підприємств на звітний період та пояснювальна записка до нього; Баланс (форма 1),

передбачений Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", який затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 N 87, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.99 за N 396/3689; Звіт про фінансові результати (форма 2), передбачений Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", який затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 N 87, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.99 за N 397/3690; Звіт про рух грошових коштів (форма 3), передбачений Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів", який затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 N 87, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.99 за N 398/3691; Звіт про власний капітал (форма 4), передбачений Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 5 "Звіт про власний капітал", який затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 N 87, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.99 за N 399/3692; Декларація з податку на прибуток підприємства або Розрахунок сплати єдиного податку суб'єктом малого підприємництва - юридичною особою; інша інформація, за винятком відомостей, які відповідно до законодавства становлять державну таємницю. Інформація додатку А.

Широко використовуються наступні складові фінансового аналізу діяльності підприємства [3]:

- горизонтальний фінансовий аналіз, що здійснюється з метою пізнання динаміки фінансових показників, отриманими при вивченні даних фінансової звітності за деякий період часу. При вивченні розраховуються абсолютні і відносні зміни, темпи росту (приросту) необхідних вивчення показників (доходу, витрат, активів тощо) відповідно до взятих періодів і визначаються тенденції змін;
- вертикальний фінансовий аналіз, базується у порівнянні питомої ваги кожної структурної складової відносно всієї маси;

- порівняльний фінансовий аналіз, проводиться відповідно через аналіз планових та фактичних показників, фактичних та нормативних (галузевих, загальних) показників. Можна порівнювати, наприклад, обсяг реалізації продукції, собівартість продукції, ціни на готову продукцію тощо;
- аналіз фінансових коефіцієнтів, полягає в складанні показників звітності та/або фінансового плану з метою виокремлення й оцінки коефіцієнтів: коефіцієнт платоспроможності (ліквідності), оцінки оборотності активів, фінансової стабільності підприємства тощо;
- факторний фінансовий аналіз, виконуючись дозволяє суб'єктам отримати оцінки впливу системних чинників на рівень результативних показників об'єкта.

Щоб постійно забезпечувати зростання, треба шукати невикористані можливості, тобто резерви зростання. Резерв — це кількісна величина. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції і її реалізації. Визначення резервів базується на науково обґрунтованій методиці розробки заходів з їх мобілізації.

Набуття підприємством нових резервів базується послідовними етапами:

- 1) аналітичний — який криється реалізується у виявленні і кількісній оцінці резервів;
- 2) організаційний — розробляється комплекс реорганізаційних дій, що забезпечують використання виявлених резервів;
- 3) функціональний — характерний етап, де практично впроваджуються заходи і моніторяться виконання [2].

Зараз підприємство самостійно обирає своїх постачальників, отримує покупців, має право надавати позики іншим, збільшується значення фінансового аналізу.

У традиційному розумінні природи фінансового аналізу постає його суть - оцінка й прогнозування фінансового стану підприємства з даних фінансової звітності.

Фінансовий аналіз це один із основних елементів структури фінансової політики організації [4].

Щоб виконати якісний і докладний фінансовий аналіз потрібно оволодіти і керуватись загальними концептуально-методичними принципами у його природі підходами і трактуваннями, що складають його систему.

Фінансовий аналіз — це процес наукового дослідження фінансового стану, основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою отримання резервів підвищення вартості організації та забезпечення ефективного розвитку, це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру тобто спосіб її втілення.

Фінансовий аналіз це суттєвий елемент фінансового менеджменту та аудиту. Він знаходиться серед зброї найвищої ланки управлінських структур підприємства, спроможний впливати на формування фінансових ресурсів і потоки грошових коштів, ефективність управлінських рішень, пов'язаних із визначенням ціни збуту, рівня устаткування чи технології, економічного збільшення підприємства [4].

Складовою вдосконалення знайдеться поліпшення методики економічного аналізу, розповсюдження використання його на всіх рівнях управління як обґрунтування управлінських рішень [3].

У національній та світовій спільноті фінансова звітність повинна ґрунтуватися на наступних принципах:

- а) відкритості стану;
- б) бути в секторі розуміння, стану об'єкта, осіб, що приймають ділові рішення на основі звітної інформації;
- в) корисності або значущості та вірогідності;
- г) припущень і обмежень, які дають змогу для адекватної інтерпретації фінансової звітності [4].

Передова мета аналізу фінансових звітів — отримати оцінку результатів ефективності діяльності організації за звітний період і визначення поточного фінансового стану, своєчасно отримати й знешкодити недоліки у фінансовій

діяльності та знайти резерви поліпшення фінансового стану організації, підвищити її платоспроможність [4].

В Україні діють два національних П(С)БО, тридцять два П(С)БО, ПБО «Податкові різниці» та наказ Міністерства фінансів України «Про Примітки до річної фінансової звітності» № 302» від 29.11.2000р., що є на рівні положень. Усі накази Міністерства фінансів стосовно бухгалтерського обліку, складання звітності підлягають реєстрації у Міністерстві Юстиції України, далі вони вводяться в дію [5].

На загальних стадіях життя організацій менеджмент повинен зуміти фундаментально вміти ефективно вирішувати питання.

Ефективність – економічне поняття, яке відображає взаємодію між одержаними результатами і витраченими для цього досягнення ресурсами [6].

Економічний ефект – результат економічного підприємницького руху, постановка різноманітних заходів та програм, що окреслюють відношення маючогося економічного результату до витрат фінансових ресурсів, що дозволили отримати результат [6]. Різниця вартісної оцінки результату відносно вартісною оцінкою загальних витрат фінансових ресурсів за весь період здійснення заходів [7] формула (1.1):

$$E = R - V, \quad (1.1)$$

де E - характеризує економічний ефект;

R - вартісний отриманий результат здійснення виконаних заходів розрахункового періоду;

V - вартість витрат для здійснення заходів науково-технічного прогресу в розрахунковому періоду.

Економічний ефект приходиться одним з вихідних категорій, яка ґрунтує досягнення цілі створення організації [8].

Загрозою перебування якої можуть бути слабкі місця, деякі моменти, з яких почалися зміни до негативного фінансового стану, уникнути в майбутньому настання кризи. Потрібно, отримати й збагнути критичні точки фінансової стійкості підприємств.

Діяльність організації визначає її конкурентоспроможність та загальний потенціал, це є головним у формуванні бажаної ланки прибутку, і тому потрібно вміти завчасно зрозуміти проблеми, які наявні в консистенції фінансового стану, і завчасно уникнути їх. Результатом правильних дій оцінки фінансового стану та фінансових результатів вивільняють активність всіх сфер діяльності організації, забезпечать вилучення найбільшого прибутку та забезпечать ефективне управління капіталом [9].

Адже необхідною умовою загального функціонування механізму саморегулювання ринкової економіки є конкуренція. Вона є важливою рушійною силою розвитку ринкової економічної системи. Конкуренцію збуджують об'єктивні умови господарювання, битва за джерела сировини, ринки збуту виробленого товару, сфери застосування капіталу за метою отримання прибутку [10].

Отже доброю оцінкою фінансово-господарської роботи промислового підприємства є конкуренція покупців за продукцію організації - прибутки, а негативною - є банкрутство (виведення економічної одиниці з ринку як неефективної).

Економічним результатом підприємства являється обсяг виготовленої та збутої продукції, валовий отриманий дохід, прибутки, балансова вартість майнового комплексу організації. Економічний результат діяльності організації залежить від конкурентоспроможності, попиту на продукцію, рівнів рейтингу, ділової активності та репутації. Економічний результат виконання промислового завдання відображає в цілому ефект реалізації його економічного потенціалу, що включає: кадровий, технічний, виробничий і фінансовий ресурс. Основними факторами збільшення ефективності виробництва будуть підвищення його техно рівня, реорганізація управління, покращення організації виробництва та праці,

зміна обсягів, структури виробництва, поліпшення якості отриманих природних ресурсів та ін. Економічний ефект діяльності організації безпосередньо пов'язаний з соціальною ефективністю діяльності підприємства, оскільки результат діяльності підприємства є базою для задоволення цілої низки соціальних негарзд [11].

1.2. Законодавче регулювання фінансово-господарської діяльності промислового підприємства.

Господарське виробництво і робота — найважливіший скарб суспільних відносин, який має принципове значення для суспільства (яке суттєво впливає на стан заможності), діяльності об'єднань людей (юридичних осіб), будь-яких осіб (приватних підприємців, споживачів) [12].

Ключовим поняттям господарського права є поняття господарської діяльності, яке ми знаходимо в різних нормативно-правових актах, зокрема:

Так у законі України від 16 квітня 1991 р. "Про зовнішньоекономічну діяльність", у ст. 1 якого знаходимо таке визначення: "Господарська діяльність - будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару";

Законі України від 28 грудня 1994 р. (діє в редакції Закону України від 22 травня 1997 р.) "Про оподаткування прибутку підприємств", у п. 1.32 ст. 1 дається дещо інше визначення: "Господарська діяльність - це будь-яка роботи осіб, вектор якої направлений на вилучення доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, при безпосередній участі такої особи в організації деякої діяльності є регулярною, постійною і суттєвою. Під цією участю слід виважено розуміти зазначену роботу осіб через їх постійні представництва, філіали, відділення, інші обмежені підрозділи, а також завдяки довіреним особам, агентам або будь-яких інших осіб, яка виконується від імені і на користь першої особи". Також в ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу України, при урахуванні

положень зазначених законів, знаходиться уніфіковане поняття господарської діяльності:

"Під господарської роботою у Кодексі слід розуміти роботу суб'єктів господарювання задля суспільного виробництва, направлена на виготовлення та реалізацію товару, виконання робіт чи створення послуг вартісного характеру, та виражають цінову визначеність".

У цьому визначенні виділяється декілька ознак господарської роботи. Насамперед слово "діяльність" виражає систематичну діяльність суспільства, деяких людей, суспільних об'єднань, спрямовані на досягнення певної цілі. Змістом цих дій буде виготовлення та реалізація товару, реалізацію робіт та надання послуг вартісного змісту, а метою — задоволення існуючих потреб у певних благах, котрі авжеж повинні характеризуватися ціновим визначенням, тобто уособлюватися як товар [13]. Особливістю господарювання є також розуміння, що її суб'єкти - не будь-які особи, а ті з них, які, відповідно до окреслених вимог Господарського кодексу, і визнаються суб'єктами господарювання. Діяльність цих осіб реалізується не тільки обмежуючись власними (приватними) інтересами (зазвичай отримання прибутку від реалізації виготовлених благ), а і в потребах суспільства (задоволення суспільних потребностей в благах, роботах, послугах). Виконання існуючих суспільних потреб у благах потребує від виробника відповідного рівня знань, навичок, організації, засобів, які забезпечують професійні засади виконання господарської роботи. Отже, ознаки господарювання є такі:

- сектор здійснення;
- суть - створення та реалізація товару, здійснення робіт, надання послуг відбувається не внутрішніх, власних потреб підприємця, а для задоволення потреб й інших осіб - споживачів у найширшому розумінні (громадян як перших споживачів, суб'єктів господарства та будь-яких організацій, що використовують створені блага для задоволення власних господарських чи інших потреб);

- передача створених благ іншим особам на платній платформі, тобто їх реалізація у формі товару;
- професіональні засади здійснення такої діяльності;
- спеціальний суб'єкт, що повинен зазвичай займати статус суб'єкта господарювання (набуття цього статусу вінчається, як правило, державною реєстрацією в загальному та/або спеціальному порядку здійснення);
- об'єднання власних інтересів виробника (за для одержання прибутку чи інших вигод/переваг від діяльності) та публічних інтересів (суспільства в особі найширшого кола споживачів - в отриманні благ; держави - в виокремленні прибутків, обов'язкових платежів від суб'єктів господарювання; територіальної громади: 1) в утворенні зайнятості суспільства шляхом їх залучення засадами підприємництва, трудового найму суб'єктами господарства до утвореної господарської діяльності; 2) в задоволенні необхідних потреб громади у певних роботах, послугах, продукції; 3) в участі суб'єктів господарств у вирішенні завдань територіальної громади в благоустрої територій; 4) у сплаті певних місцевих податків, зборів тощо;
- значний вплив державного регулювання, що окреслюється певною ознакою (приватні інтереси суб'єкта господарювання - виробника задовольняються через зарахування суспільних інтересів - потреба задоволення необхідностей споживачів у товарах, роботах, послугах); державне регулювання керується вирішенням подвійного завдання; перше, стимулювати господарську діяльність (насамперед підприємницьку) і забезпечити оптимальні умови функціонування суб'єктів, друге, - захистити суспільство, верстви (насамперед споживачів) від зловживань з боку виробників підприємців, які вдаються до несумлінних вчинків з метою зменшення своїх витрат та отримання найбільших прибутків [13].

Отже, враховуючи зазначені ознаки можна дати таке доктринальне визначення господарської діяльності:

Господарська діяльність - суспільно-корисне явище серед суб'єктів господарювання щодо виробництва благ, виконання робіт, надання послуг за метою їх продажу за гроші (як товару), що ґрунтується на поєднанні приватних та публічних інтересів, професійно та зазнає регулювання з метою соціального спрямування економіки [13].

Господарська діяльність здійснюється на певних засадах зазначених нижче, що враховують, ринкову орієнтацію власної вітчизняної економіки і, відповідно, передбачають певну свободу для суб'єктів діяльності (насамперед підприємців), а з іншого, - соціальне спрямування господарства, що зумовлює встановлення обмежень для суб'єктів господарювання за метою врахування загальних інтересів (суспільства, держави, територіальної громади/громад, типових приватних громадян та організацій) у дотриманні встановленого державою суспільного виробничого порядку, що обумовлює додержання суб'єктами господарювання різноманітних постаючих вимог щодо:

- якості товару, робіт, послуг, їх нешкідливості стосовно життя і здоров'я споживачів;
- екологічності;
- добросовісної поведінки стосовно економічної конкуренції;
- цивілізованого застосування найманої праці (дотримуючись вимог трудового законодавства) та ін.

Це знайшло закріплення в Господарському кодексі, ст. 6 якого закріплює загальні принципи господарювання:

- забезпечення економічної багатоманітності та захист державою суб'єктів господарювання;
- свобода підприємницької діяльності окреслена межами законів; вільний рух фінансових ресурсів, товарів і послуг на території України;
- окреслення державного регулювання економічних процесів пов'язане з бажанням забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісності конкуренції, екологічного напрямку діяльності, захисту прав

споживачів і безпеки в державі (та цей принцип мав втілюватися інакше - тобто оптимальність державного регулювання..., оскільки ступінь впливу державного регулювання криється в стані економіки, внутрішнього та зовнішнього положення країни: більший при кризовому стані економіки, стихій, негараздів, і менший - якщо стан економіки стабільний) [13];

- захист внутрішнього виробника;
- заборона втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб незаконно у господарські відносини.

Господарства має надзвичайну різноманітність, це відповідно викликає деяку потребу їх класифікацій для виконання правового регулювання діяльності господарств як такої та її певних видів, згідно певної специфіки останніх.

Господарство можна класифікувати через багато ознак. Наприклад за критеріями цілі реалізації діяльність може бути комерційною (підприємницькою) та некомерційною (ч. 2 ст. 3 ГК України): комерційна діяльність (підприємництво) втілюється, якщо її суб'єкт (підприємець) діє з метою отримання доходу; некомерційна діяльність господарств здійснюється для досягнення конкретних економічних і соціальних зрушень, хоча мета отримання доходу при цьому відсутня (або є неосновною).

За предметом господарської діяльності розрізняють виробничу, торговельну, банківську, страхову, інноваційну, концесійну діяльність, спільне інвестування та ін. Залежно від ринку (внутрішній чи зовнішній), національної приналежності суб'єктів господарювання (вітчизняні товаровиробники/резиденти чи іноземні інвестори та нерезиденти) розрізняють господарську діяльність за участю вітчизняних товаровиробників (резидентів) і зовнішньоекономічну діяльність (за участю резидентів і нерезидентів), у тому числі іноземне інвестування (за участю іноземного інвестора). Специфіка

здійснення певних видів господарської діяльності враховується в процесі її правового регулювання (розділ VI ГК України "Особливості правового регулювання в окремих сферах господарювання"; розділ VII ГК України "Зовнішньоекономічна діяльність", розділ VIII ГК України "Спеціальні режими господарювання"; спеціальні закони: "Про банки і банківську діяльність", "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про страхування", "Про режим іноземного інвестування", "Про концесії", "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди" та ін.).

Першій з вищенаведених класифікацій господарської діяльності (на підприємництво та некомерційну господарську діяльність) особлива увага приділяється в Господарському кодексі України (глави 4 і 5).

Підприємництво здійснюється на власний ризик і під власну відповідальність підприємця, який навіть може бути визнаний банкрутом у разі негативних фінансових результатів своєї діяльності (стійкої та значної неплатоспроможності). Для підприємницької діяльності притаманна ініціативність, що забезпечує пошук нових напрямів такої діяльності, запровадження новітніх технологій, виробництво принципово нових товарів або товарів з принципово новими властивостями (є необхідним для збереження або збільшення підприємцем своєї частки на ринку певного товару і відповідно - успішного функціонування в умовах економічної конкуренції). Для цього суб'єкт підприємницької діяльності повинен мати значний рівень самостійності. Отже, характерними рисами підприємницької діяльності, що відрізняє її від некомерційної, є:

– наявність мети отримання прибутку від здійснення такої діяльності, що досягається шляхом задоволення суспільних потреб у певних товарах, роботах, послугах в результаті їх реалізації за плату (більшу, ніж собівартість виробництва цих благ);

- ініціативність, що забезпечує пошук і запровадження новітніх технологій, нових господарських зв'язків, оптимізацію власної діяльності;
- ризиковий характер такої діяльності, оскільки сам підприємець несе основні ризики у разі негараздів у своїй діяльності, невдалого вибору контрагентів тощо;
- власна відповідальність підприємця у разі невиконання (неналежного виконання) зобов'язань перед кредиторами, державою, територіальною громадою та іншими особами усім майном, що належить йому на праві власності чи праві господарського відання, а також можливість визнання підприємця банкрутом у разі його стійкої та значної неплатоспроможності; держава, територіальна громада чи інші особи (в тому числі засновники та учасники суб'єкта підприємництва) за загальним правилом не несуть субсидіарної відповідальності за результати його діяльності підприємця (крім деяких визначених законом випадків);

усі вищезазначені риси зумовлюють ще одну - самостійність здійснення підприємницької діяльності, що дозволяє її суб'єкту вжити максимально можливі заходи для успішності такої діяльності та оперативно реагувати на кон'юнктуру ринку, на поведінку контрагентів, на відгуки споживачів тощо.

Узагальнене поняття підприємницької діяльності дається в ст. 42 Господарського кодексу:

"Підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку" [13].

Принципи господарювання (ст. 6 Господарського кодексу України):

1. Забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання
2. Свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом
3. Вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України

4. Державне регулювання (оптимально обмежене) економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави

5. Захист національного товаровиробника

6. Заборона незаконного (поза межами компетенції) втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

А основні регламентації в сфері законодавства підприємницької діяльності є такі [14]:

– Конституція України

Забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя.

– Господарський кодекс України

Правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.

– Цивільний кодекс України

Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

– Податковий кодекс України

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників

податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

– Закон України «Про підприємництво»

Цей Закон визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.

– Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»

Цей Закон регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців.

– Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»

Цей Закон визначає види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, порядок їх ліцензування, встановлює державний контроль у сфері ліцензування, відповідальність суб'єктів господарювання та органів ліцензування за порушення законодавства у сфері ліцензування.

– Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»

Державний нагляд (контроль) - діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг,

допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища;

– Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»

Цей Закон визначає правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлює порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів.

– Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»

– Закони України «Про господарські товариства»

Цей Закон визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, а також права і обов'язки їх учасників та засновників.

– Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»

– Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015р. №609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»

1.3. Сутність планування показників фінансово-господарської діяльності промислового підприємства.

Планування - це специфічна діяльність по встановленню цілей, яка здійснюється на основі ринкових досліджень та аналізу внутрішніх можливостей, змістом якої є:

- а) розробка планів і програм;
- б) визначення показників;
- в) встановлення взаємозв'язаних завдань підрозділів;
- г) обґрунтування ресурсів, необхідних для забезпечення інтеграції функціонування всіх служб і підрозділів організації в процесі її діяльності [15].

Система планування в організації – це сукупність структурних елементів, які забезпечують планову діяльність та її результати у вигляді планів різних типів та планових показників [16].

Мета – це бажаний кінцевий результат діяльності організації у майбутньому. Для досягнення мети komponується вся архітектура елементів організації та визначається специфіка системи планування [16].

Принципи – це фундаментальні істини, які є результатом практичного застосування об'єктивних законів й закономірностей, які виступають у вигляді основних правил діяльності. Окрім загальних принципів управління (А. Файоль) існують специфічні принципи, які притаманні лише функції планування [16].

Найбільший розвиток і застосування в практиці планування на вітчизняних підприємствах отримали такі методи: балансовий, розрахунково-аналітичний, графо-аналітичний, евристичний, економіко-математичний [17].

Серед яких є:

- науковий, переважною ознакою цього методу є використання досягнень у системі планування при розробці планів;
- експериментальний, базується на аналізі та узагальненні результатів досліджень;
- нормативний, базується на застосуванні вихідних нормативів.

Існують також системно-аналітичні, економіко-математичні, програмно-цільові, проектно-варіантні та ін. методи [16].

Результати планування – це система планів й планових показників.

У системі планів існують техніко-економічні плани (охоплюють процеси виробництва товарів та послуг) і сфера оперативного планування (охоплює тільки процес виробництва).

Горизонти економічного планування залежать від специфіки продукції і знаходяться в інтервалі часу від року (поточне планування) до 5 та більше років (стратегічне планування). У кризових економіках горизонт стратегічного планування не перевищує трьох років.

Бізнес-план – це специфічний вид плану, який являє собою системне, маркетингове, фінансово-економічне, організаційно-технічне обґрунтування доцільності, результативності та способів реалізації комплексного проекту, пов'язаного з ноу-хау або з кризовим становищем підприємства (стагнація) [16].

Відомий учений Рассел Акофф визначив планування як процес проектування бажаного майбутнього та ефективних шляхів його досягнення [18].

В управлінні економічними системами функція планування є однією з найголовніших, оскільки планування дозволяє уникати (попереджати) прийняття помилкових рішень, своєчасно реагувати на настання несприятливих подій, та якнайкраще використовувати наявні можливості. Постійні зміни в економічному середовищі призводять до необхідності постійно переглядати умови плану, тому планування має безперервний характер, а також характеризується взаємозв'язком та взаємопідпорядкованістю рішень, що приймаються. Ці рішення охоплюють:

- визначення цілей і задач, бажаних для організації;
- визначення засобів досягнення цілей і задач;
- визначення необхідних ресурсів, їхніх джерел та порядку використання;
- розробку організаційної структури й системи управління, здатної забезпечити безперервність планування і впровадження планових рішень.

Ефективна система планування повинна будуватись на основі таких базових принципів:

1. Принцип необхідності диктує необхідність здійснення планування під час підготовки будь-яких рішень щодо функціонування та розвитку економічних систем.

2. Принцип єдності означає тісний взаємозв'язок усіх планів, які складаються на підприємстві та утворюють єдину систему планової документації. Цей зв'язок полягає в необхідності внесення відповідних змін у

загальний план підприємства й плани підрозділів у випадку будь-яких змін в одному із планів.

3. Принцип безперервності означає, що процес коригування та уточнення планів повинен відбуватися постійно в межах виробничо-господарського циклу.

4. Принцип гнучкості обумовлює необхідність формування певних науково обгрунтованих резервів під час визначення планових показників. Це дозволить скоригувати планові завдання в разі зміни внутрішніх або зовнішніх умов господарювання найбільш раціональним способом.

5. Принцип точності обумовлює необхідність максимального наближення планових показників до реальних умов виробництва, особливо, у планах, що складаються на короткі проміжки часу та мають адресний характер (для конкретних підрозділів).

6. Принцип участі передбачає активну участь усього персоналу в плановій роботі. Планування, засноване на дотриманні цього принципу, має назву партисипативного.

Вищеназвані є базовими принципами планування, які були сформульовані ще А.Файолем, а останній – принцип участі – обгрунтований Р.Акоффом. Під час підготовки планів слід дотримуватись й інших принципів, зокрема, таких:

– принцип цілеспрямованості передбачає спрямованість планів на досягнення визначеної мети;

– принцип пріоритетності визначає необхідність визначення пріоритетних завдань, які повинні бути вирішені в першу чергу (це зумовлено обмеженістю ресурсів);

– принцип комплексності визначає необхідність всебічного розгляду об'єкту планування в комплексі з пов'язаними з ним процесами, об'єктами і явищами;

– принцип науковості вимагає дотримання вимог об'єктивних законів розвитку суспільства, наукового інструментарію й світового досвіду під час розроблення планів;

- принцип збалансованості визначає необхідність дотримання відповідності між установленими цілями, потребою в ресурсах для їхнього досягнення та наявними ресурсами;
- принцип альтернативності означає необхідність розроблення декількох варіантів планів, з яких обирається найкращий;
- принцип оптимальності означає необхідність обрання найкращого варіанту плану з наявних альтернатив із точки зору певних критеріїв: трудомісткості, собівартості продукції, прибутку, матеріаломісткості тощо;
- принцип адекватності об'єктивним закономірностям розвитку передбачає виявлення й оцінку тенденцій розвитку об'єкта планування і зовнішнього середовища, з метою своєчасного перегляду цілей, планових показників та засобів їхнього досягнення відповідно до наявних змін;
- принцип ефективності передбачає обрання такого варіанту плану, який забезпечує максимальну ефективність використання обмежених ресурсів відповідно до цілей та умов діяльності господарської системи;
- маркетинговий принцип, що визначає орієнтацію планування на потреби ринку (під час визначення горизонту планування, в асортиментній політиці, організації досліджень, побудові системи планування) [18].

Висновки по розділу 1

З огляду теорії, методи й інструменти, описані у сучасній економічній літературі з точки зору їх реалізації, при розробці планів можна поділити на дві групи. Перша група – це теорії, методи, які дозволяють пізнати сутність ринкових відносин, складну взаємодію складових її елементів. Ці методи дають можливість зрозуміти, як ринок стихійно, поза залежністю від нашої свідомості, формує попит, пропозицію, ціни та інше. Це допомагає підприємцям приймати усвідомлені рішення в унікальних неповторюваних умовах і обставинах. Причому рішення приймаються переважно швидше на інтуїтивному рівні, ніж

на формальному, що піддається точним розрахункам. Друга група – це теорії, методи й інструменти, які дозволяють використовувати їх у так званому формальному плануванні, базованому на досить точних розрахунках для прийняття управлінських рішень.

Вся сукупність наявних методів і інструментів рекомендується до безпосереднього формального планування, для прийняття конкретних управлінських рішень. Дослідження свідчать, що план – це не просто набір цифр, продиктований суб'єктивними побажаннями того чи іншого керівника чи плановика, а планування – це наука, яка не терпить суб'єктивізму, необґрунтованих рішень [19]. Методична сторона науки включає поняття „методологія”, „методика” та „метод”.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, під методологією планування слід розуміти багатогранну сукупність різноманітних прийомів, загальних закономірностей, наукових принципів щодо розробки планів, які би застосовувалися на ринку.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ
МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ» ЗА 2017-2019 рр.

2.1. Загальна характеристика діяльності ПАТ «ДМК» та його позиції на вітчизняному ринку

Щоб зробити матеріал зрозумілим, для знайомства з діяльністю підприємства, наводимо короткі ретроспективні результати діяльності за три роки (табл. 2.1), виходячи з даних джерела 22:

Таблиця 2.1

Чистий фінансовий результат (збиток), млрд. грн.

Показник	2017	2018	2019
Чистий фінансовий результат (збиток)	-1,4	-2,7	-13,2
Накопичений непокритий збиток	-10,0	-12,7	-26,3

Діяльність аналогічних підприємств (конкурентів) представлена в порівнянні на рис. 2.1:

Отже досліджуваний об'єкт за ці три роки має фінансовий результат -

Рис. 2.1 Результати діяльності (прибуток/збиток)
металургійних підприємств України, млн. грн. [20, 21, 22]

збиток, тобто на відміну від інших представлених підприємств він проводить свою діяльність в зоні збитку. Разом з тим представлені організації, лише мають деяку тенденцію до переходу в зону збільшення фінансового результату, відрізняється результат діяльності Арселормітал, графік якого розташований над кривими інших.

Вертикальний аналіз запропоновано, у Таблиці 2.2, для розуміння загальної позиції підприємства в діяльності і зобов'язаннях, аналіз засновано на структурному розкладі окремих показників. В процесі його здійснення розраховується питома вага окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому [23].

Таблиця 2.2

Структура Балансу організації [22]

Показник	2017	2018	2019
Активи			
I. Необоротні активи	53,15%	36,79%	19,71%
II. Оборотні активи	46,85%	63,21%	80,29%
<i>Баланс</i>	<i>100,00%</i>	<i>100,00%</i>	<i>100,00%</i>
Пасиви			
I. Власний капітал	-82,86%	-75,28%	-95,22%
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2,68%	2,03%	2,18%
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	180,18%	173,25%	193,04%
<i>Баланс</i>	<i>100,00%</i>	<i>100,00%</i>	<i>100,00%</i>

Висновок:

Співвідношення активу балансу має зламний характер, якщо на початок періодів Оборотні активи представлені були в меншій частині (46,85%) загальної цінності, то на кінець 2019 року вони досягають 80,29% Балансу підприємства. Їх розмір на цю дату становить 20,7 млрд. грн. [22].

Поточні зобов'язання і забезпечення перевищують розмір балансу (>100%), що виражає покриття збитків за минулі періоди, в таблиці Пасиви, - Власний капітал - має склад непокритого збитку і носить від'ємний характер.

В Таблиці 2.2 можна помітити характерну тенденцію помірної зміни всіх показників, окрім питомої ваги оборотного майна, цей показник автори пропонують розглянути в конкурентному середовищі (табл. 2.3) [20, 21, 22]:

Таблиця 2.3

Обсяг Оборотних активів у Балансі
металургійних підприємств України,
(відношення Оборотні активи / Баланс)

Організація	2017	2018	2019
Досліджуваний об'єкт	46,85%	63,21%	80,29%
ДМЗ ім. Петровського	48,61%	65,51%	59,58%
Арселормітал Кривий Ріг	28,34%	33,28%	38,04%

Усі організації мають тенденцію до збільшення частки Оборотного капіталу, але діяльність досліджуваного об'єкта виокремлюється більш інтенсивною тенденцією. В порівнянні з Арселормітал Оборотні активи досліджуваного об'єкта мають вдвічі більшу частку.

Однією з умов ефективної діяльності та подальшого розвитку підприємств *металургійної* галузі є забезпечення їх фінансовими ресурсами, що досягається за допомогою оборотних активів [24].

Становище яких більш детально подаються в табл. 2.4 та 2.5 [22]:

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз Оборотного майна

Стаття	2017	2018		2019	
	млрд.грн	млрд.грн	<i>Відхилення, млрд.грн.</i>	млрд.грн	<i>Відхилення млрд.грн.</i>
1	2	3	4	5	6
Запаси	1,63	3,18	1,55	2,72	-0,45

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1,37	3,40	2,03	13,18	9,78
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0,20	0,19	-0,009	0,17	-0,02
з бюджетом	1,31	2,11	0,80	1,78	-0,33
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,02	0,33	0,31	2,88	2,55
Гроші та їх еквіваленти	0,17	0,03	-0,13	0,009	-0,03
Витрати майбутніх періодів	0,007	0,04	0,04	0,02	-0,02
Усього Оборотно го майна	4,70	9,28	4,58	20,76	11,48

Якщо розглядати вертикальну структуру Оборотних активів по відношенню до Балансу, автори вважають, що дооцінка основних засобів і

інфляція, можуть спотворювати уявлення вартості Оборотною капіталу в цінності підприємства, тому в Таблиці 2.5 наведено аналіз часових змін з визначенням структури Оборотних активів відносно їхньої загальної вартості:

Таблиця 2.5

Структура оборотного майна

Стаття	2017	2018	2019
Запаси	34,6%	34,2%	13,1%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	29,1%	36,6%	63,5%
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	4,2%	2,0%	0,8%
з бюджетом	27,9%	22,7%	8,6%
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,4%	3,6%	13,9%
Гроші та їх еквіваленти	3,6%	0,4%	0,04%
Витрати майбутніх періодів	0,1%	0,5%	0,1%
Усього Оборотною майна	100%	100%	100%

Можна підкреслити, що основною є Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги в показнику Оборотною майна, який є основним Активом у Балансі підприємства і в основному покривається Поточними зобов'язаннями і забезпеченнями, судячи з Таблиці 2.2.

Теоретичне дослідження категорії оборотних активів, правильне розуміння їх сутності забезпечує можливість об'єктивного аналізу їх стану, оптимального їх формування та раціонального використання [24].

Значна питома вага дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів металургійних підприємств зумовлює необхідність використання дієвих способів управління нею. Для ефективної діяльності підприємств важливе значення має аналіз дебіторської заборгованості за минулий період, зокрема оцінювання її рівня і складу; формування принципів та умов кредитної політики щодо покупців продукції; визначення форм реалізації готової продукції покупцям; оцінювання кредитоспроможності покупців на підставі відомостей, які ними надаються; здійснення ефективного контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості, зауважують автори джерела [24]. Що в свою чергу може мати місце при інкасації платежів досліджуваного об'єкта, хоча б з боку обслуговування акумульованого капіталу задля утримання дебіторської заборгованості.

Для металургійних підприємств, *історично*, питома вага дебіторської заборгованості у загальній сумі оборотних активів складає більше 70% [24]. Показник ДМК відрізняється від середньогалузевого за минулі періоди, і лише в останньому році він набуває значення 63,5%, табл. 5., що є загальним у металургійній галузі.

Дебіторська заборгованість як структурна частина оборотних активів є достатньо мобільною порівняно з матеріальними запасами, але вона становить частину заморожених оборотних активів, що приводе до втрачання певної суми чистого прибутку, яка пов'язана з обертанням оборотних коштів [24].

Необхідно зазначити, що управління оборотними активами є частиною загальної фінансової стратегії металургійних підприємств. Аналіз робіт вчених [25; 26], які розглядають питання управління оборотними активами, дозволяють виділити наступні етапи:

- Аналіз стану оборотних активів металургійного підприємства

- Вибір політики формування оборотних активів металургійного підприємства
- Оптимізація структури оборотних активів металургійного підприємства
- Забезпечення прискорення обертання оборотних активів металургійного підприємства
- Вибір форм і джерел фінансування оборотних активів металургійного підприємства.

Подальший аналіз представлено в Таблиці 2.6 і 2.7, де можна спостерігати яким чином було акумульовано фінансові ресурси для діяльності організації. Адже як було вище наведено непокритий збиток підприємства на кінець 2019 року становить 26,3 млрд.грн. (користуючись показниками Таблиці 2.2, робимо висновок, що основна частина Пасивів припадає на Поточні зобов'язання і забезпечення, тому автори пропонують аналізувати лише їх):

Таблиця 2.6

Структура Поточних зобов'язань і забезпечень [22]

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Короткострокові кредити банків	20,50%	16,29%	8,88%
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	0,35%	-	-
за товари, роботи, послуги	59,59%	56,66%	43,35%
за розрахунками з бюджетом	0,42%	0,31%	0,09%

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
за розрахунками зі страхування	0,09%	0,11%	0,05%
а розрахунками з оплати праці	0,26%	0,48%	0,21%
за одержаними авансами	9,00%	13,14%	2,54%
Поточні забезпечення	0,43%	0,30%	0,25%
Доходи майбутніх періодів	0,003%	0,002%	0,001%
Інші поточні зобов'язання	9,35%	12,71%	44,64%
Усього за розділом III	100%	100%	100%

Таблиця 2.7

Показники Поточних зобов'язань та забезпечень,
часовий аналіз мобілізації фінансових ресурсів, млрд.грн. [22]

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Короткострокові кредити банків	3,70	4,15	4,43
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	0,06	-	-
за товари, роботи, послуги	10,77	14,42	21,63
за розрахунками з бюджетом	0,08	0,08	0,05

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4
за розрахунками зі страхування	0,02	0,03	0,02
а розрахунками з оплати праці	0,05	0,12	0,10
за одержаними авансами	1,63	3,34	1,27
Поточні забезпечення	0,08	0,08	0,12
Доходи майбутніх періодів	0,0006	0,0005	0,0004
Інші поточні зобов'язання	1,69	3,23	22,28
Усього за розділом III	18,07	25,45	49,91
<i>Баланс</i>	<i>10,03</i>	<i>14,69</i>	<i>25,86</i>
Непокритий збиток	-10,00	-12,75	-26,31

Тобто розглянувши основні джерела фінансування діяльності, проаналізувавши їхню сумну динаміку, можна зробити висновок - що підприємство знаходиться в сталому обтяжуючому кризовому стані, показники табл. 2.6 та 2.7 свідчать про погіршення його з кожним роком.

За допомогою фінансів здійснюють організацію раціонального й ефективного використання залучених економічних ресурсів. Коли ресурси не дають необхідної віддачі, це призводить до виникнення збитків і дестабілізує господарський розвиток підприємства. Так виникає необхідність проведення суттєвих змін як у структурі, так і способах використання залучених ресурсів. Зауважують автори джерела [27].

Мобілізація ресурсів полягає в тому, що за допомогою фінансових важелів суб'єкт діяльності залучає необхідні ресурси з метою вирішення певних задач. Навіть у випадках, коли мобілізація ресурсів здійснюється у товарній формі, фінанси відіграють важливу роль, оскільки оцінювання ресурсів, а також їх обіг

відбуваються у грошовій формі [27]. Що не проглядається в діяльності досліджуваного суб'єкта.

Показники Таблиці 2.7 показують, за останні роки збільшення загального показника мобілізації вдвічі, він становить близько 50 млрд.грн.

Вартість — суспільно визнаний еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у грошовій формі. Під час оцінки визначається певний вид вартості об'єкта оцінки як ймовірна сума грошей, яка може бути отримана за об'єкт оцінки (за яку може бути здійснений обмін об'єкта оцінки) на дату оцінки, пояснюють автори [28].

Керуючись визначенням автори пропонують розглянути вартість оборотного майна (призначеного для реалізації чи споживання протягом операційного циклу [7]) задіяного для створення економічних благ металургійними підприємствами України у табл. 2.8 [20, 21, 22]:

Таблиця 2.8

Вартість оборотних ресурсів
металургійних підприємств України, млрд. грн.

Підприємство	2017	2018	2019
ДМЗ ім. Петровського	1,72	3,26	2,58
Досліджуваний об'єкт	4,70	9,28	20,76
Арселормітал Кривий Ріг	21,97	26,94	33,88

Характерною відмінністю досліджуваного об'єкта є зростання в двічі Оборотного активу кожного року.

Ці ресурси використовують для фінансування поточної господарської діяльності, деякі результати якої представлені в табл. 2.9 [20, 21, 22]:

Таблиця 2.9

Позиції металургійних підприємств, млрд,грн.

Показник		2017	2018	2019
ДМЗ ім. Петровського	Чистий дохід від реалізації продукції	8,01	10,08	15,78
	Собівартість реалізованої продукції	-7,19	-9,85	14,85
Досліджуван ий об'єкт	Чистий дохід від реалізації продукції	16,71	14,15	15,44
	Собівартість реалізованої продукції	-14,95	-13,19	-16,25
Арселорміта л Кривий Ріг	Чистий дохід від реалізації продукції	46,26	52,96	66,19
	Собівартість реалізованої продукції	-45,14	47,92	56,56

Так діяльність може бути малоефективною, але наведені показники взагалі мають від'ємний знак, і тенденцію погіршення.

З якісної сторони позиції металургійних підприємств автори пропонують розглянути у табл. 2.10 [20, 21, 22]:

Таблиця 2.10

Показники зобов'язань та валового прибутку металургійних підприємств,
млрд.грн.

Показник		2017	2018	2019
1	2	3	4	5
ДМЗ ім. Петровського	Поточні зобов'язання і забезпечення	8,45	7,36	7,16
	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,53	3,27	0,57
	Зобов'язання і забезпечення разом	8,98	10,63	7,72
	Валовий прибуток/збиток	0,82	0,22	0,93
Досліджуваний об'єкт	Поточні зобов'язання і забезпечення	18,07	25,45	49,91
	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,27	0,30	0,56
	Зобов'язання і забезпечення разом	18,34	25,75	50,47
	Валовий прибуток/збиток	1,76	0,96	-0,81

Продовження табл.2.10

1	2	3	4	5
Арселормітал Кривий Ріг	Поточні зобов'язання і забезпечення	12,49	13,85	17,04
	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	7,61	6,94	6,79
	Зобов'язання і забезпечення разом	20,11	20,79	23,84
	Валовий прибуток/збиток	1,12	5,04	9,62

Для більш зручного розгляду наводимо деякі показники на рис. 2.2, 2.3 і 2.4:

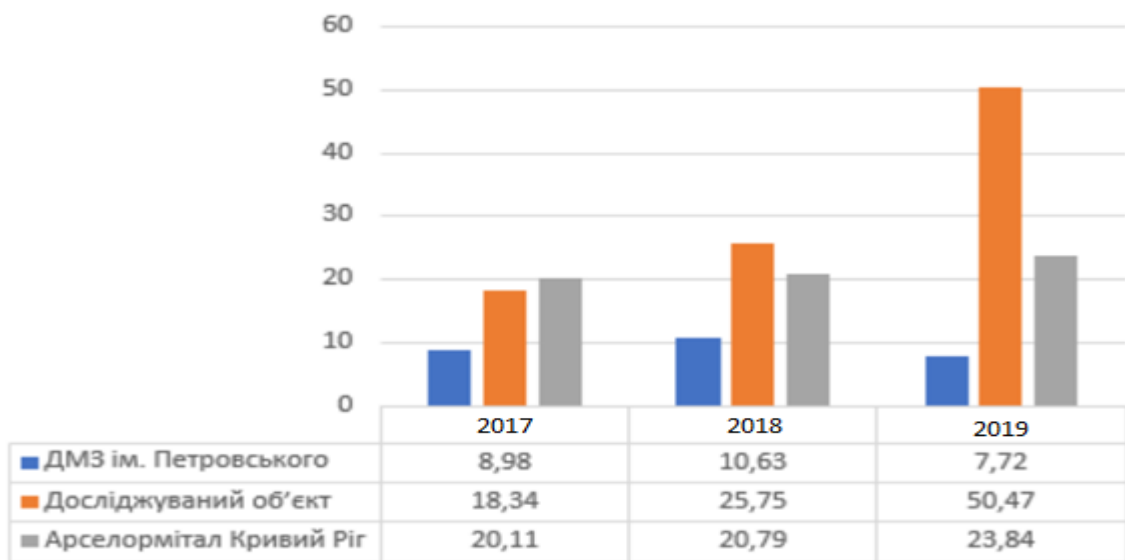

Рис. 2.2 Показники зобов'язань і забезпечень, млрд.грн.

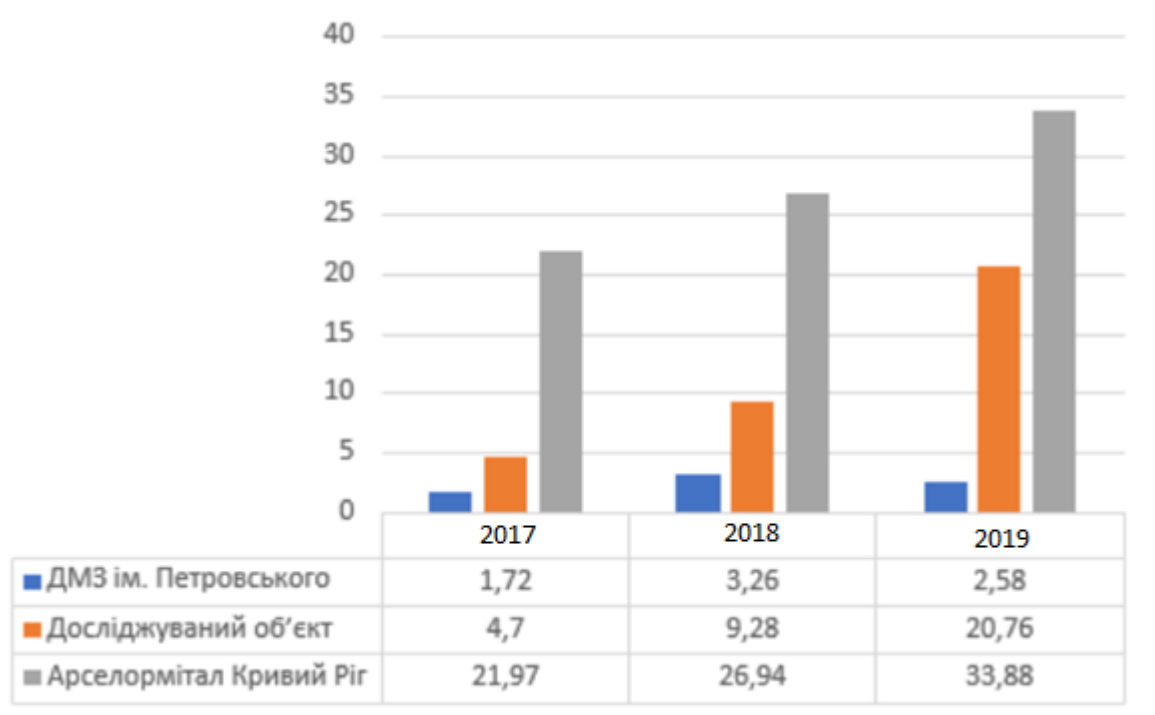

Рис. 2.3 Оборотні ресурси металургійних підприємств, млрд.грн.

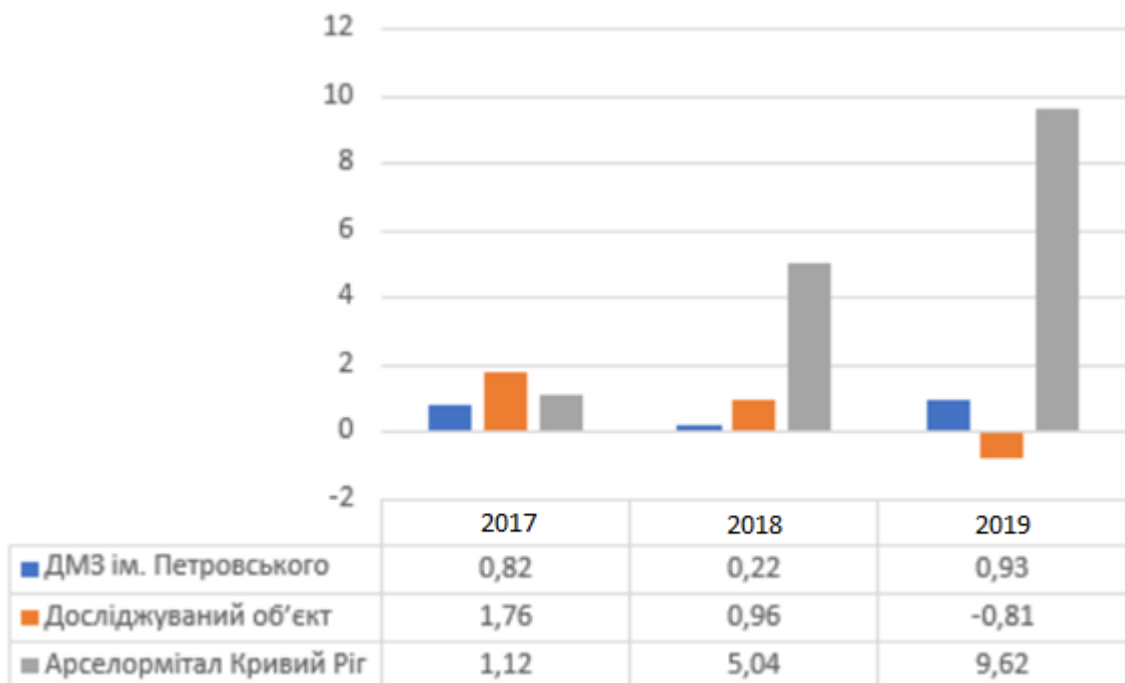

Рис. 2.4 Показники валового прибутку, млрд.грн.

Висновок: “ДМК” - по результатам потужностей створення благ є організацією набагато менше, ніж Арселормітал, але у показниках фінансових затрат їх іноді можна порівнювати. Тож маючи збитки організації вдається оперувати величезними активами, яких на іншому підприємстві (з більшими потужностями) майже вистачило б для діяльності.

2.2. Аналіз основних результатів фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК».

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств можливо провести на основі фінансової звітності, джерела інформації [22].

Для характеристики фінансових результатів господарської діяльності підприємств використовуються показники суми прибутку (валового, від реалізації (від основної діяльності), від операційної діяльності, від інвестиційної діяльності, від фінансової діяльності, від іншої діяльності, до оподаткування, чистого) [29].

Мета аналізу фінансових результатів – виявлення потенційних можливостей зростання прибутку господарської діяльності підприємства [29].

Порівняння результатів операційної діяльності, адміністративних та витрат на збут представлена в табл. 2.11 [22]:

Таблиця 2.11

Порівняння результатів операційної діяльності, адміністративних та витрат на збут

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100%	100%	100%

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	89,44%	93,26%	105,25%
Валовий: прибуток, збиток	10,56%	6,74%	-5,25%
Інші операційні доходи	15,86%	52,47%	19,01%
Адміністративні витрати	1,3%	1,75%	1,41%
Витрати на збут	4,86%	5,75%	4,60%
Інші операційні витрати	22,40%	68,66%	89,01%
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-0,36 млрд.грн.	-2,40 млрд.грн.	-12,54 млрд.грн.

Характер розповсюдження витрат прибутку показує низький дохідний показник на початок періоду аналізу і взагалі від'ємний результат на кінець.

Фінансовий результати діяльності представлено в табл. 2.12 [22]:

Таблиця 2.12

Фінансовий результати діяльності, млрд.грн.

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-0,36	-2,40	-12,54

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4
Інші фінансові доходи	0,02	0,006	0,002
Інші доходи	0,08	0,06	0,01
Фінансові витрати	-0,32	-0,37	-0,39
Інші витрати	-0,84	-0,02	-0,22
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	-1,41	-2,73	-13,14
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,02	0,01	-0,08
Чистий фінансовий результат: збиток	-1,39	-2,72	-13,22

Відношення Чистого доходу від реалізації продукції до її собівартості, дозволить розглянути діяльність в табл. 2.13 з якісної сторони, представляємо ці показники в конкурентному середовищі джерела [20, 21, 22], чим більше показник за 1 - свідчить на скільки вдало було реалізовано продукцію в цьому році, якщо менше - збиток:

Таблиця 2.13

Якісні показники збуту продукції

	2017	2018	2019
ДМЗ ім. Петровського	1,11	1,02	1,06
Досліджуваний об'єкт	1,12	1,07	0,95
Арселормітал Кривий Ріг	1,02	1,11	1,17

Часова характеристика збуту зображена на рис. 2.5

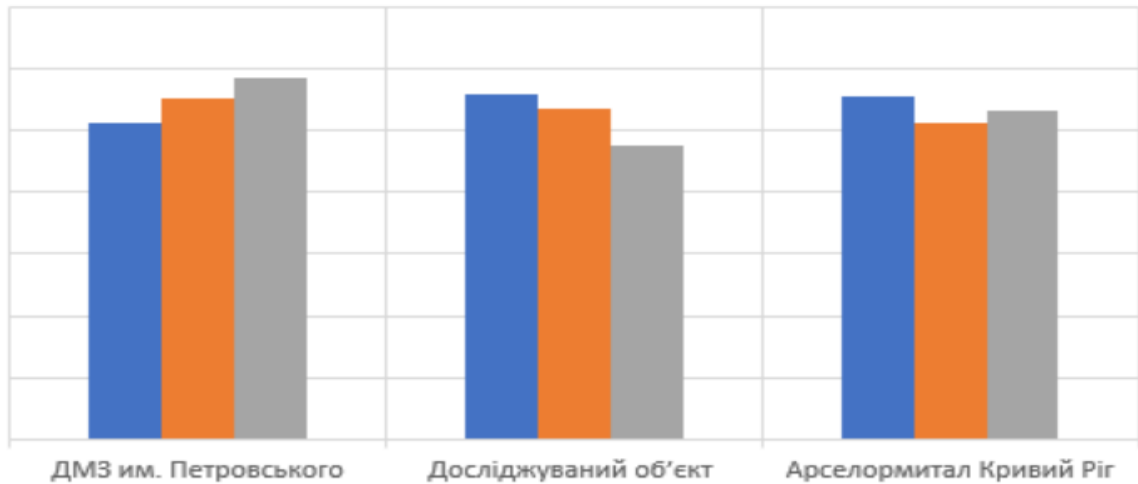

Рис. 2.5 Показники рентабельності збуту, за три роки

Діаграма показує, що в Досліджуваного об'єкта, рентабельність збуту іде на спад, на відміну від конкурента з ліва. На думку авторів, така діяльність є малоефективною стосовно всіх представлених організацій. Обсяг у конкурентній боротьбі представлено на рис. 2.6 [20, 21, 22]:

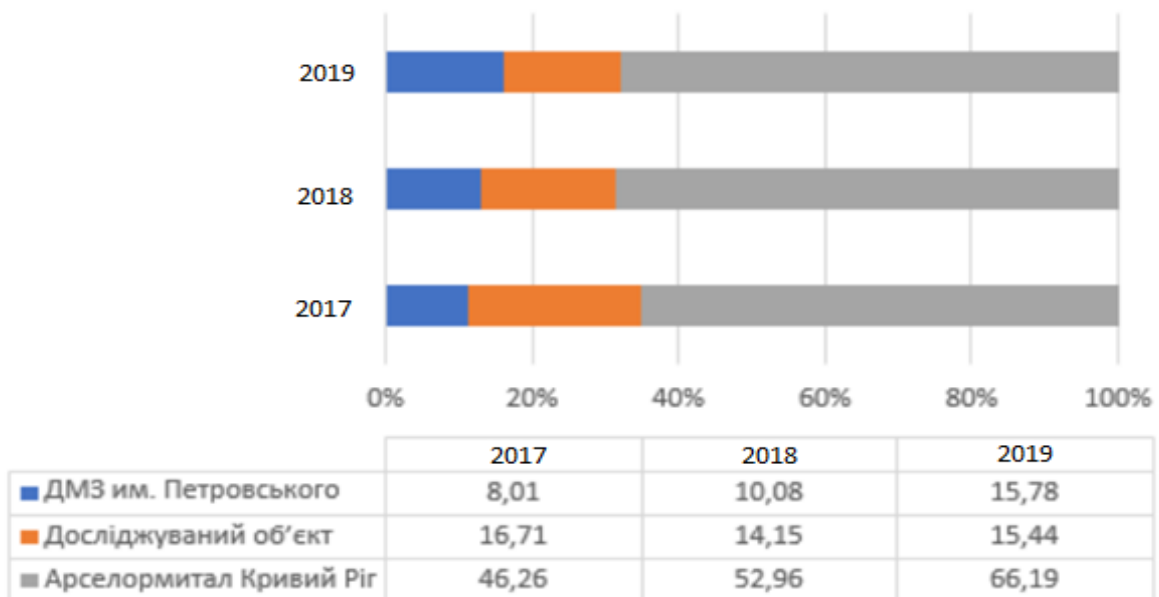

Рис. 2.6 Досягнення металургійних підприємств серед трьох конкурентів ринку, млрд.грн.

Таким чином розподіляється частина ринку для представлених організацій рис.2.7.

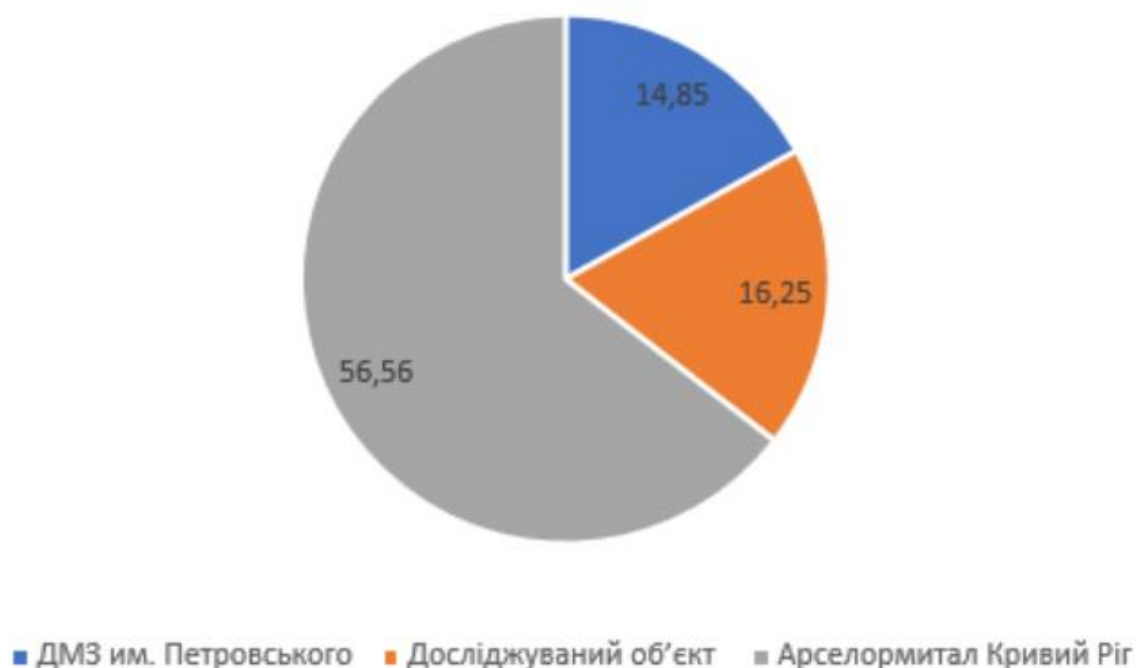

Рис. 2.7 Собівартість реалізованої продукції 2019 року

Знову ж згадуючи рис. 2.3 де виокремлювався прибуток Арселормітал, проглядається його рентабельність, діяльність же досліджуваного об'єкта викликає обурення.

Собівартість – дозволяє оцінювати результат господарської діяльності підприємства. Затрати на виробництво продукції охоплюють усі матеріальні, трудові та грошові витрати, пов'язані з виробничо-господарською діяльністю [30]. Тож автори пропонують розглянути табл. 2.14 [20, 21, 22, 31, 32, 33, 34, 35],

Таблиця 2.14

Міжгалузеве порівняння показників виробництва, собівартості, млрд.грн.

	2017	2018	2019
Досліджуваний об'єкт	14,95	13,19	16,25
ДМЗ ім. Петровського	7,19	9,85	14,85
Арселормітал Кривий Ріг	45,14	47,92	56,56
ПАТ “Миронівська птахофабрика”	4,98	5,12	5,60
Держбюджет України, витрати	527,89	667,73	790,4
Mazda Motor Corporation*	472021,2	539167,65	514118,64

*конвертовано за курсом 1 Японська єна - 0,21 гривні.

Витрати підприємства - фінансова категорія, що характеризує в грошовій та матеріальній формах оцінку господарської діяльності, фінансової й соціальної діяльності [36]. Тобто ці показники характеризують ринкові результати економіки. Адже витрати одного суб'єкта є доходами для іншого.

Автори викладають цей матеріал не лише для фахівців у сфері фінансів, а намагаються його зробити зрозумілим для всіх, тож проводимо порівняння собівартості продукції у 2019 році зі споживчим кошиком і тривалістю життя:

Набір харчів коштує 1446,1 грн на місяць [37], *на одну людину*, середня тривалість життя 72 роки [38]. Не враховуючи капіталізацію коштів у часі і зміни вартості продуктів, провівши розрахунки виходить, що річна потреба у коштах ПАТ “ДМК”, може забезпечити 13 тисяч людей на протязі їхнього життя продуктами харчування.

Комбінат засновано 1889 року [7], тому підприємство створює продукцію 130 років. Але результати діяльності, на думку авторів, не закінчуються лише у товарному вигляді, пропонуємо розглянути результати річної діяльності у табл. 2.15 [22]:

Таблиця 2.15

Річні соціально-економічні результати діяльності ПАТ “ДМК”, млн.грн.

Показник	2017	2018	2019
Витрачання на оплату праці	621	642	642
Адміністративні витрати	218	247	218
Відрахування на соціальні заходи	357	249	261
Витрати на оплату податків і зборів	309	414	453
Витрати на збут	812	814	710

Тож не можна не зауважити, політику підприємства у соціальній сфері. Де присутня заслужена увага й користь по забезпеченні співробітників в порівнянні з іншими організаціями міста. Та відштовхуючись від цієї начебто позитивної ноти, автори повинні навести макроекономічну картину України, беручи додатково до уваги інформацію з ЗМІ. Що на фоні загальноекономічного затухання робота в цій організації, для робітників являється бажаною, у працівника організації виникає гордість бути її співробітником. Це підприємство є кадровоконкурентним. Невідомо чим закінчаться мрії і сподівання Українців на гідні умови праці і життя повне процвітання, та порівнюючи з світовими здобутками в авторів це створює занепокоєння.

Далі пропонуємо розглянути аналіз руху коштів інвестиційної і фінансової діяльності табл. 16, 17 [22]:

Таблиця 2.16

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності, млн.грн.

Показник	2017	2018	2019
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	312	15	17
Надходження від отриманих: відсотків	12	0	0
Надходження від погашення позик	729	376	176
Витрачання на придбання фінансових інвестицій	-217	-15	-16
Витрачання на придбання необоротних активів	-235	-105	-28
Витрачання на надання позик	-526	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	73	253	105

Інвестиційна діяльність представлена у табл. 15 показує кваліфіковану діяльність, та 105 млн. не виправдовують збитки в 13,22 млрд.

Таблиця 2.17

Рух коштів у результаті фінансової діяльності, млн.грн.

Показник	2017	2018	2019
Отримання позик	695	0	0
Інші надходження	0	261	
Погашення позик	-35	-170	-55
Сплату дивідендів			-0,14
Інші платежі	-35	-129	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	549	-138	-549

2.3. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК».

Методика оцінки фінансового стану передбачає аналіз фінансових ресурсів, активів підприємства, а також аналіз платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості із застосуванням методів та прийомів фінансового аналізу. Як правило, у процесі оцінки фінансового стану одночасно використовують горизонтальний, вертикальний, порівняльний методи аналізу та аналіз за допомогою фінансових коефіцієнтів, зауважують автори [39].

Аналіз фінансових ресурсів починають із визначення основних показників власного капіталу: його величини, розміру статутного, резервного, додаткового, неоплаченого, вилученого капіталу, а також величини нерозподіленого прибутку (збитку) [39].

Додатково у табл. 2.18 представлені показники запозичених фінансових

ресурсів, що разом становлять всі пасиви підприємства:

Таблиця 2.18

Пасиви ПАТ “ДМК”, млрд,грн. [22]

Показник	2017	2018	2019
Зареєстрований (пайовий) капітал	1,69	1,69	1,69
Непокритий збиток	-10,00	-12,75	-26,31
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,27	0,30	0,56
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	18,07	25,45	49,91
Баланс	10,03	14,69	25,86

Непокритий збиток ускладнює аналіз, так як має від'ємний характер для балансу. Та все ж видно, що більшість мобілізації це Поточні зобов'язання і забезпечення.

Нижче наводимо якісну характеристику залученого капіталу відносно Зареєстрованого. Тобто в табл. 19 представлено часові показники, яким чином забезпечено діяльність підприємства, величина показника вказує на скільки відсотків підприємство забезпечено внесками акціонерів, - решта мобілізовано на ринку фінансів:

Таблиця 2.19

Відсоток Зареєстрованого капіталу [22]

2017	2018	2019
9,21%	5,56%	3,35%

Авжеж відсоток зарестрованого капіталу знижується так як сума запозичень вже сягає близько 50 млрд.грн.

Додатково оцінити діяльність підприємства на фінансовому ринку, з приводу мобілізації ресурсів для забезпечення власної потреби, допоможе сортування власних і запозичених коштів, в табл. 2.20 вказано скільки на 1 власну гривню приходится запозичених:

Таблиця 2.20

Коефіцієнт відношення власного і запозиченого капіталу [22]

2017	2018	2019
10,85	15,23	29,86

Становище пасивів у 2019 році пропонуємо розглянути на рис. 2.8 [22]:

Рис. 2.8 Пасиви 2017

Тобто більшість коштів запозичено.

Перед тим як з'ясувати яку кількість валового доходу приносять ці кошти, потрібно розглянути всі надходження коштів у часі табл. 2.21 [22]:

Таблиця 2.21

Валові надходження, млрд.грн.

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4,37	6,85	5,61
Надходження від: Повернення податків і зборів	2,84	2,74	2,37
Надходження від: Цільового фінансування	0,02	0,02	0,02
Надходження авансів від покупців і замовників	14,62	14,64	2,75
Надходження від повернення авансів	0,07	0,02	0,97
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	0,002	0,002	0,32
Надходження від операційної оренди	0,03	0,03	0,04
Інші надходження	0,25	0,04	0,02
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	0,31	0,02	0,02

Продовження табл. 2.21

1	2	3	4
Надходження від отриманих: відсотків	0,01	0	0
Надходження від погашення позик	0,73	0,38	0,18
Інші надходження		0,26	
РАЗОМ	23,25	25,00	12,30

Відповідно складаємо табл. 2.22, де ми бачимо які грошові надходження створили пасиви [22]:

Таблиця 2.22

Оцінка показників пасивів і грошових надходжень, млрд.грн.

Показник	2017	2018	2019
Капітал	20,03	27,44	52,17
Надходження	23,25	25,00	12,30
Коефіцієнт якості використання капіталу.	1,16	0,91	0,24

Спостерігаємо спадну фазу економічного циклу.

Економічний цикл — періодичне повторення протягом років піднесення і спаду в економіці. Складається з таких фаз: криза, депресія, поживлення, піднесення [7].

Діяльність менеджменту в активах проектується в показниках табл. 2.23 і 2.24 [22]:

Таблиця 2.23

Активи ПАТ “ДМК”, млрд.грн.

Показник	2017	2018	2019
Необоротні активи	5,33	5,40	5,10
Запаси	1,63	3,18	2,72
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1,37	3,40	13,18
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0,20	0,19	0,17
з бюджетом	1,31	2,11	1,78
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,02	0,33	2,88
Гроші та їх еквіваленти	0,17	0,03	0,01
Витрати майбутніх періодів	0,01	0,04	0,02

Таблиця 2.24

Структура активів ПАТ “ДМК”

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Необоротні активи	53,15%	36,79%	19,71%

Продовження табл. 2.24

1	2	3	4
Запаси	16,21%	21,63%	10,54%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	13,65%	23,15%	50,99%
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1,97%	1,29%	0,64%
з бюджетом	13,08%	14,35%	6,88%
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,21%	2,25%	11,14%
Гроші та їх еквіваленти	1,68%	0,24%	0,03%
Витрати майбутніх періодів	0,07%	0,30%	0,08%

Відповідно спадному економічному циклу відбувається тяжіння активу в бік дебіторського розрахунку.

Висновки по розділу 2

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [40].

Тож ознайомившись з діяльністю менеджменту фінансів ПАО “ДМК” маємо наступні заключення: організація збиткова; тренд прибутковості знижується (відсутня тенденція до покращення становища у майбутньому); кешові видатки підприємства загалом не обґрунтовані, тобто не мають вагомих підстав; менеджмент підприємства не використовує дієвих важелів для покращення ситуації; надмірне обтяження позиками, частка власного капіталу постійно швидко зменшується, її загалом майже не видно серед запозичень; відсутня стратегія розвитку; втрачено потенціал; підприємство не є конкурентоспроможним, додатково обтяжене відсотками за позиками; основні засоби підприємства, з огляду сучасних технологій, повинні бути амортизовані, потребують неосяжних матеріальних (обладнання, монтаж і будівництво) затрат, мають у зношеному, дореволюційному стані. І всебічно впливають на стан охорони праці, незручності переміщення по території, прихованого напруження серед робітників організації, в решті решт розуміння привабливості роботи в XXI столітті; підприємство має неофіційний стан банкрутства.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ПЛАНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методика прогнозування змін фінансово-господарської діяльності.

На сучасному етапі розвитку економіки України головним завданням є забезпечення сталого економічного зростання [41].

Доцільно для цього на підприємствах використати методику прогнозування.

В науковій літературі існує багато різних точок зору на сутність прогнозування на мікрорівні. Зокрема, прогнозування на рівні підприємства розглядає тільки з точки зору розробки бізнес-планів [42].

Важливість прогнозування фінансового стану обумовлюється тим, що воно дозволяє:

- виявити фінансові проблеми, які можуть виникнути у підприємства в перспективі;
- оцінити фінансовий стан підприємства в майбутньому під впливом різноманітних факторів;
- визначити можливі перспективні джерела фінансування діяльності підприємства в плані його розширення, подальшого виживання, боротьби з неплатоспроможністю тощо;
- визначити найбільш прийнятну структуру капіталу підприємства та ін. [42].

Задачі прогнозно-розрахункового напрямку, із використанням регресійного методу аналізу, дають можливість досліджувати особливості та закономірності взаємозв'язку факторних та результативних ознак. За допомогою цього методу зв'язок між явищами фіксується аналітично у вигляді математичних виразів (функцій). Тобто, кожен із методів регресії оцінює взаємозв'язок фактичних даних та інших параметрів, які найчастіше всього є показниками того, коли були проведені спостереження. Це можуть бути як числові значення кожного результату спостереження у часовому ряду, так і самі дата або час спостереження [43].

На мікро рівні для прогнозування доцільно використовувати трендову методику, яка створить картину і вихідні данні висновків, що допоможуть налагодити становище організації.

Тренд описує фактичну усереднену для "передісторії" тенденцію процесу, що вивчається, у часі, його зовнішні прояви. Результат при цьому пов'язується виключно з плином часу. Припускається, що через фактор часу (t), можна виразити вплив усіх основних факторів, іншими словами, хоча час не являється механізмом прояву закономірностей і тенденцій, він мовби акумулює дії [44].

Прогнозування (грец. *prognosis* - знання наперед) - це процес формування прогнозів на основі аналізу тенденцій і закономірності розвитку об'єкта [44].

Таким чином використовуючи цей популярний метод дослідникам вдається пов'язати закономірні і випадкові події в одному рівнянні, що знаходить широке застосування, як у плануванні попиту на збут, так навіть і у складанні прогнозів температури повітря на майбутні 5 років, чи зменшення маси тіла спортсменки, що займається фітнесом.

Тож автори пропонують досліджувати зв'язок витрат і доходів підприємства, отримавши трендовий прогноз, використати дослідження як метод спізнання дійсності, що відбувається з організацією.

3.2. Методика прогнозування динаміки показників позиції підприємства в економічному середовищі.

Забезпечення раціонального розвитку економіки регіону стало однією з найважливіших економічних та екологічних проблем у кожній країні. В зв'язку з цим основними завданнями регіональних досліджень є такі:

- виявлення закономірностей взаємодії природи і суспільства в окремих регіонах;
- встановлення взаємозалежностей між географічним, соціальним середовищем і виробництвом, природними ресурсами регіону та населенням і системою розселення;
- визначення закономірностей і принципів розміщення виробництва і окремих галузей на території регіону;
- районування території за визначеними ознаками та обґрунтування міжрайонних і внутрірайонних комунікацій усіх видів;
- розроблення прогнозів соціально-економічного розвитку регіонів [45].

Фінансовою складовою держави є підприємства, з одного боку вони функціонують як штучно створений відповідно забезпечений усім необхідним організм, а з іншого кожен з них є абсолютно самостійною ринковою одиницею, яка діє в умовах конкуренції. Тобто на, прикладі ПАО “ДМК”, що функціонує 130 років, виробляючи металургійну продукцію, можна зрозуміти на якому рівні проводилося планування діяльності промислового комплексу тих часів. Тобто організація мережі підприємств, з видобутку вугілля, руди, будівля житла, шляхів, сполучень, магістралей для транспортування матеріальних ресурсів та ін. Очевидно, що підприємства пов’язані між собою, наприклад, не доцільно будувати вугільну шахту де його немає, або відкрити крामницю в пустелі, так як і добре їхати там де нема дороги. Розташування між ресурсами, що споживає

підприємство і ринком куди доставляється продукція має значення, у виробників одного товару. Так як діяльність всіх підприємств пов'язана з витратами - той хто на створення тих самих благ витратить менше - залишиться працювати, знижуючи ціну на свою продукцію, в умовах чесної конкурентної боротьби.

Разом з тим макрорівень ґрунтуючись на світову інтеграцію і плану сталого розвитку, на думку авторів, носить поняття інфляції, соціальних настроїв, ВВП країни і світове ВВП, державного боргу, національного золотовалютного запасу, різноманітних злочинів в тому числі і економічних, природних і техногенних катастроф та ін.

Тому планування в цьому аспекті починається з мережі зв'язків, що оточують підприємство і розширюючись охоплюють світовий простір, або досліджується світовий сегмент ринку в якому працює підприємство з усіма виробниками його, порівнюючи власний потенціал.

При прогнозуванні потрібно звернути увагу на попит у відповідному сегменті, адже від нього залежить потужність, що необхідна для створення відповідної кількості товару. Також ціна, яка на жаль, не завжди відображає кількість затраченої праці, і тому необхідно звернути увагу на цінову політику, цінову стратегію. Відомі випадки коли збільшення ціни на той самий товар збільшувало попит, так як у людей це створювало уявлення покращення якості. Загалом же законом ціни й попиту являється тим, що при збільшенні ціни - попит зменшується, враховуючи еластичність попиту (так як, наприклад, якщо еластичність дорівнює нулю, тобто попит не реагує на зміну ціни, будучи абсолютно не-еластичним, то збільшення чи зменшення доходу продавця буде прямо пропорційним зміні ціни [46].)

3.3. Перспективи розвитку фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК».

Тягар дорогих кредитів лягає на плечі користувачів, хоча вони певним чином активізують виробництво, та при дорогих кредитах загальна тенденція, на думку авторів, створює надмірну межу між тими хто зберігає гроші на депозитах і тими хто користується кредитами. Останнім часом політика Національного Банку України направлена на зменшення доходів за депозитами. Та навіть при низькій відсотковій ставці викликає обурення вкладення капіталу у ПАО «ДМК», так як рік за роком результатом є не те що гірше ніж за депозитами, взагалі результат - збиток, він від'ємний.

Порівнюючи діяльність з ПАТ «Миронівська птахофабрика», автори зауважують, що розведення курей має більший потенціал ніж металургія, згідно їхньої фінансової звітності.

Автори для споглядання загальної тенденція динамічного стану ПАО «ДМК» використали програму Excel, а саме її вбудовану функцію побудови лінії тренду стосовно певної залежності.

Розглянемо прогноз на три майбутні роки Чистого фінансового результату ПАО «ДМК», який як ми раніше виявили - збиток рис. 3.1.

Як бачимо лінія нахилу тренду стосовно цього великого періоду направлена не цілком вниз, що, з одного боку, можливо дасть деяку потужність для маневру, а з іншого, на думку авторів, може створювати чутки і переконання деяких діячів про примусове доведення власником до банкрутства або план іншої країни щодо знищення економіки України, та на думку авторів, це некомпетентний менеджмент мікрорівня та невідпрацьовані забезпечення.

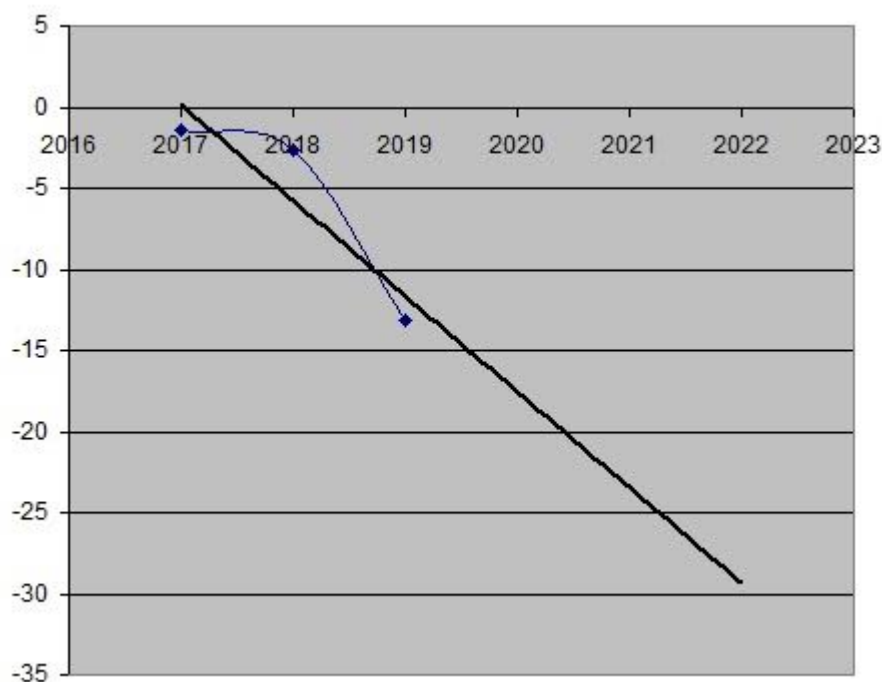

Рис. 3.1 Прогноз Чистого фінансового результату ПАО “ДМК”, млрд.грн.

Автори згадували про потужність для маневру не дарма, так як вони вважають, що вона дійсно є, але відповідно матеріалам які будуть викладатися нижче вона на жаль знижується і перспектива існування ПАО “ДМК”, без зовнішньої безповоротної допомоги затухає.

Грошові надходження - це сукупність надходжень коштів за реалізовану продукцію, виконувані роботи, послуги, а також виконання інших господарських операцій у процесі операційної, фінансової й інвестиційної діяльності підприємства [47].

Дивно, судячи з рис. 3.3.1, але ПАО “ДМК” має такі надходження, що і становить потенціал для виходу з кризи, і створює відповідальність цієї організації за результати діяльності у майбутньому.

Але тренд стосовно Чистого доходу від реалізації продукції має також від’ємний нахил рис. 3.2:

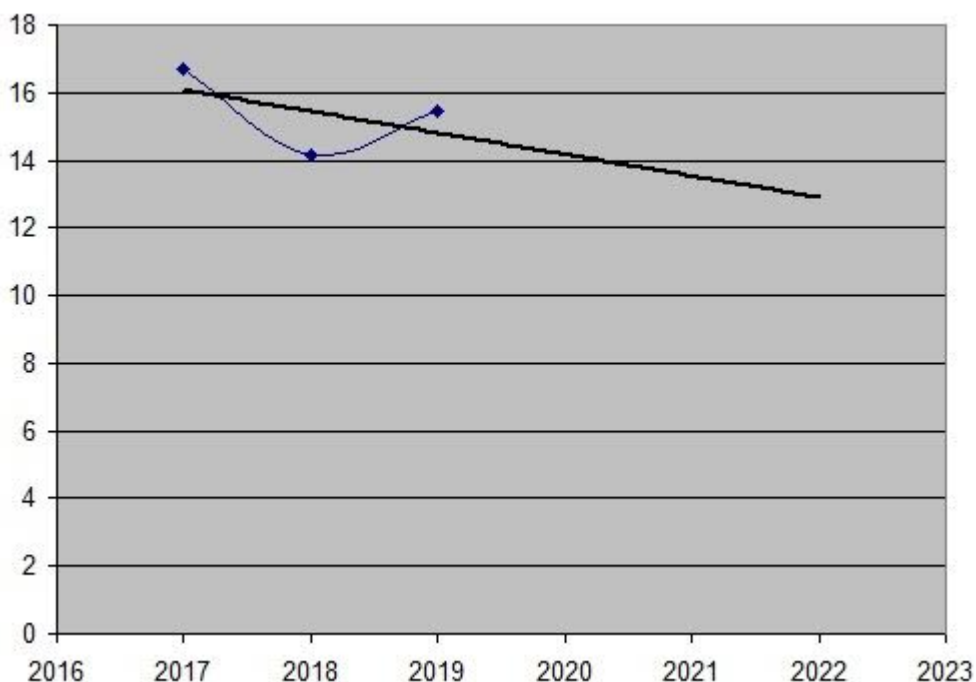

Рис.3.2 Прогноз Чистого доходу від реалізації продукції, млрд.грн.

На думку авторів, регіон знаходження ПАО «ДМК» спадщина, що потребує розвитку, так як зараз існує тенденція сталого розвитку, в якому не має місця марному витрачання ресурсів планети, що закінчуються, та забрудненню атмосфери. Країни радикально обмежують використання транспорту з викидами CO₂.

Тож яким чином складеться перспектива розвитку фінансово-господарської діяльності ПАТ «ДМК», навіть якщо прогресивні світові підприємства аналогічної продукції будуть повністю завантажені замовленнями, і покупцям незважаючи нінащо терміново потрібен буде метал, або стосовно відстані або ціни вигідніше купувати на ПАО «ДМК».

Авжеж підприємство має 10 тисяч співробітників, що загалом орієнтуються працювати там до виходу на пенсію, що являється також вагомим фактором, який, на думку авторів, впливає як на справу знищення організації так

і на момент переоснащення ПАО “ДМК”, але дана тенденція веде до напруження ситуації, загострення розуміння сутності стратегічного руху у майбутнє. Постає питання переорієнтації заводу до світових рівнів умов праці або знищення організації.

Концентрація обурення становищем не обмежується наведеними фактами, адже виробництво пов’язане з іншими великими підприємствами, наприклад, коксохімічного виробництва, що разом з напруженням розуміння дійсності становища питання технологій і умов праці призводять до зростання стану цієї промисловості загалом. Адже, на думку авторів, позиції України на початку самостійного шляху були передовими, і невідомо яким чином громадяни опинилися в даній ситуації.

На прикладі “потужностей” ПАО “ДМК” спостерігається ситуація переходу від адміністративно командної до ринкової економіки, в якому відбулось не лише знецінення грошової одиниці, а промислового потенціалу, в цьому випадку набуття стабільності грошової одиниці не відповідає сильній економіці.

Висновки по розділу 3

Фундамент сучасної наукової теорії знаходить удосконалення в індивідуальному підході при аналізі, прогнозуванні і прийнятті рішень по кожній організації окремо. Так постановка шляху дослідження і питань діяльності іншої організації, що знаходиться поруч із ПАО “ДМК” була б інакшою, так як ендогенна сфера даних мала б інший простір.

Виокремлюється загострене, на думку авторів, питання стосовно подальшої діяльності ПАО “ДМК”. Напруження якого створюють неможливість подальшого існування і неможливість знищення організації.

Діяльність організації - це комплексне поняття в якому синтезуються декілька наук. Неможливо сформувати уявлення про діяльність, не кажучи вже про складання прогнозів діяльності, не провівши ретельного дослідження за підтримки науковців, сфера знання яких іноді вражає як віддаленістю від поставленого питання так і ступенем впливу на нього.

ВИСНОВКИ

Теорії, методи й інструменти, описані у сучасній економічній літературі при розробці планів можна поділити на дві групи. Перша група – це теорії, методи, які дозволяють пізнати сутність ринкових відносин, складну взаємодію складових її елементів. Тобто методи, що дають можливість зрозуміти, як ринок стихійно, поза залежністю від нашої свідомості, формує попит, пропозицію, ціни та інше. Вона допомагає підприємцям приймати усвідомлені рішення в унікальних неповторюваних умовах і обставинах. Причому рішення приймаються переважно швидше на інтуїтивному рівні, ніж на формальному, що піддається точним розрахункам. Друга група – теорії, методи й інструменти, які дозволяють використовувати їх у так званому формальному плануванні, базованому на досить точних розрахунках для прийняття управлінських рішень.

Скарбниця сучасних методів і інструментів рекомендується до безпосереднього формального планування, прийняття конкретних управлінських рішень. Дослідження свідчать, що план – це не просто набір цифр, продиктований суб'єктивними побажаннями того чи іншого керівника чи плановика, а планування – це наука, яка не терпить суб'єктивізму, необґрунтованих рішень [19].

Методологією планування слід розуміти, як багатогранну сукупність різноманітних прийомів, загальних закономірностей, наукових принципів щодо розробки планів, які би застосовувалися на ринку.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [40].

При аналізі у другому розділі виявлено такі гострі питання діяльності ПАО “ДМК”: організація збиткова, тренд прибутковості знижується (відсутня тенденція до покращення становища у майбутньому), кешові видатки підприємства загалом не обґрунтовані, тобто не мають вагомих підстав, менеджмент підприємства не використовує дієвих важелів для покращення ситуації, надмірне обтяження позиками, частка власного капіталу постійно швидко зменшується, її загалом майже не видно серед запозичень, відсутня стратегія розвитку, втрачено потенціал, підприємство не є конкурентоспроможним, додатково обтяжене відсотками за позиками, основні засоби підприємства, з огляду сучасних технологій, повинні бути амортизовані, потребують неосяжних матеріальних (обладнання, монтаж і будівництво) затрат, маються у зношеному, дореволюційному стані. І всебічно впливають на стан охорони праці, незручності переміщення по території, прихованого напруження серед робітників організації, в решті решт розуміння привабливості роботи в XXI столітті, підприємство має неофіційний стан банкрутства.

Здобутки знання, що знаходить удосконалення в індивідуальному підході при аналізі, прогнозуванні і прийнятті рішень по кожній організації окремо, дозволяють виявити і вчасно зрозуміти перспективи прийняття рішень. Та постановка шляху дослідження і питань діяльності організацій що знаходиться навіть поруч одна з одною - є інакшою, так як ендогенна сфера даних мала б інший простір.

Виокремлюється загострене, на думку авторів, питання стосовно подальшої діяльності ПАО “ДМК”. Напруження якого створюють неможливість подальшого існування і неможливість знищення організації.

Діяльність організації - це комплексне поняття в якому синтезуються декілька наук. Неможливо сформулювати уявлення про діяльність, не кажучи вже про складання прогнозів діяльності, не провівши ретельного дослідження за підтримки науковців, сфера знання яких іноді вражає як віддаленістю від поставленого питання так і ступенем впливу на нього.

Фінансова стабільність є першочерговою умовою успішного ведення господарської діяльності. Залежно від прибутків формується імідж підприємства, стають надійними і збільшуються ділові зв'язки. Так підприємствам і організаціям дбають про фінансову стабільність, вживають заходи для її зміцнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриньова В.М Організація виробництва, Гриньова В.М., Салун М.М.: Підручник. — К.: Знання, 2009. — 582 с.
2. М. Г. Чумаченка “Економічний аналіз” - [підручник]. - Київ 2001
3. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, - Наказ Міністерства фінансів України 14.02.2006 N 170, Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>
4. М. Д. Білик “Фінансовий аналіз” М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька - [підручник]. - КНЕО 2005 р.
5. Distance learning – Sumy State University [електронний ресурс] - 27.11.2019. Режим доступу: dl.sumdu.edu.ua
6. Шашина М.В. “Сучасні проблеми економіки і підприємництво” Шашина М.В. Петрик Я. А. - стаття, Випуск 16, 2015.
7. Wikipedia - енциклопедія [електронний ресурс] - 27.11.2019. Режим доступу: uk.wikipedia.org
8. Погребняк А.Ю. Методичні підходи щодо оцінки ефективності діяльності підприємства Погребняк А.Ю. Ліннік І.М. - стаття, Проблеми розвитку підприємництва в Україні, УДК:338.12
9. Новицька О.В. Особливості методичних підходів до аналізу фінансово-господарської діяльності промислових підприємств, - стаття Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону 2012 [електронний ресурс] - 14.12.2019. Режим доступу: <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/21038/1/304-307.pdf>
10. Федоренко В.Г. Політична економія, Федоренко В. Г., Діденко О. М., Руженський М. М., Іткін О. Ф : Підручник / За науковою ред. доктора економ, наук, проф. В. Г. Федоренка. - К.: Алерта, 2008. - 487 с.

- 11.Бобко Н.А. Економічні результати діяльності промислового підприємства, Бобко Н.А., Мироненко Є.Д.: стаття, УДК 65.011.44 [електронний ресурс] - 14.12.2019. Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_014.pdf
- 12.Копиленко О.П. Правознавство, : Навчальний посібник. — К.: «ВД «Професіонал», 2007. — 400 с. ISBN 978-966-370-071-7
- 13.Вінник О.М. Господарське право: навчальний посібник. -2-е вид., змін. та доп.- К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.- 766 с.
- 14.Законодавство в сфері підприємницької діяльності, сайт Підприємці Донбасу [електронний ресурс] - 15.12.2019. Режим доступу:<http://www.donbiz.org.ua/ukr/distance-learning/library/zakonodavstvo>
- 15.Орлов О.А. Планирование деятельности промышленного предприятия. Учебник. Издание 2-е, перераб. И дополн.-К.: Скарбы, 2006. – 416 с.
- 16.Планування діяльності підприємства: Опорний конспект лекцій / Н.Г. Грядунова, О.В. Пахлова., І.В. Тісагдіо, А.В. Семенькова – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. - 56 с.
- 17.Погрішук Б.В. Планування і контроль на підприємстві. Підручник / Б.В. Погрішук, О.І. Марченко. – Тернопіль: Крок, 2015. – 682 с.
- 18.Строченко Н.І. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник для студентів економічного напрямку підготовки денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» / Н.І. Строченко, І.І. Коблянська, – Суми: СНАУ, 2015. – 272 с.
- 19.Куцик В. І. Методи і методичні підходи до планування діяльності підприємства: співвідношення та розвиток у сучасних умовах, Куцик В. І., Чаус В. М.: стаття, УДК 338.46:339
- 20.Річна фінансова звітність підприємства згідно наказу Міністерства фінансів від 07.02.2013 №73 - ПАТ "Дніпровський металургійний завод" за ЄДРПОУ 05393056

- 21.Річна фінансова звітність підприємства згідно наказу Міністерства фінансів від 07.02.2013 №73 ПАТ "Арселорміттал Кривий Ріг" за ЄДРПОУ 24432974
- 22.Річна фінансова звітність підприємства згідно наказу Міністерства фінансів від 07.02.2013 №73 ПАТ "Дніпровський металургійний комбінат" за ЄДРПОУ 05393043
- 23.Петрович И.М. Економіка та фінанси підприємства: підручник / И. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. - Львів, 2014 . - 408 с.
- 24.О.Яришко "Управління оборотними активами металургійних підприємств", О.Яришко, Є.Ткаченко, Ю.Романюк, - стаття, УДК 658.153:669
- 25.Бланк, І. О. Фінансовий менеджмент [Текст] / І. О. Бланк. – К.: Ельга, Ника-Центр. 2004. – 656 с.
- 26.Римарчук, А. М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація [Текст] / А. М. Римарчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №7-8 – с. 106-111.
- 27.Кудряшов В.П. Курс фінансів: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 431 с
- 28.Термін «Вартість» - Постанова Кабінету Міністрів України; Методика від 11.10.2002 № 1531
- 29.Аналіз господарської діяльності, - Методичні матеріали та завдання для самостійної роботи. Харків ХДУХТ 2015 [електронний ресурс] - Режим доступу: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/158/3/Ред.АГД_МВ_СРС.pdf
- 30.Про методику перевірки правильності формування собівартості продукції (товарів, послуг) та дослідження впливу виявлених порушень на результати фінансово-господарської діяльності - Державна аудиторська служба України - Офіційний сайт / [Електронний ресурс] - <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/36577>;

- 31.Річна фінансова звітність підприємства згідно наказу Міністерства фінансів від 07.02.2013 №73 ПАТ "Миронівська птахофабрика" за ЄДРПОУ 30830662
- 32.Мінфін, сайт [електронний ресурс] - 21.12.2019. Режим доступу: index.minfin.com.ua
- 33.Українська правда [електронний ресурс] - 21.12.2019. Режим доступу: pravda.com.ua
- 34.НВ, сайт[електронний ресурс] - 21.12.2019. Режим доступу: nv.ua
- 35.Mazda Motor Corporation, офіційний сайт [електронний ресурс] - 21.12.2019. Режим доступу: mazda.com
- 36.Федосов В.М. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 576 с.
- 37.Слово і діло [електронний ресурс] - 21.12.2019. Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua>
- 38.The World Bank [електронний ресурс] - 21.12.2019. Режим доступу: <http://datatopics.worldbank.org/>
- 39.Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 439 с. — (Вища освіта ХХІ століття).
- 40.Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Булгакова С. О., Куліш А. П. Фінанси підприємств: Підручник. – 6.вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
- 41.Карначова І. О. Сучасні інформаційні технології в аналізі та прогнозуванні виробничо-економічної діяльності підприємства, Карначова І. О. Чупріна М. О. - стаття, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» УДК 681.322
42. М. О. Юнацький Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства, - електронне науково фахове видання “Ефективна економіка”. УДК 658.1, 2018р.

- 43.Калініченко А.В Прогнозування за допомогою функцій регресії
Калініченко А.В., Шмиголь Ю.В., Костоглод К.Д. - стаття, УДК 65.012.23
: 519.246.8
- 44.Грабовецкий Б.Є. Основи економічного прогнозування - Навчальний
посібник. - Вінниця: ВФ ТАНГ, 2000.
- 45.Джаман М.О. Теорія економіки регіонів - підручник / електронний ресурс,
[режим доступу]:
https://pidru4niki.com/1594102462967/rps/naukovi_metodi_doslidzhennya_ekonomiki_regioniv
- 46.Задоя А.О. Мікроекономіка: Курс лекцій та вправи - Навч. посіб. - 2-ге вид.,
стер. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2002. - 211 с.
- 47.Бердар М.М. Фінанси підприємств - підручник, / електронний ресурс,
[режим доступу]:
https://pidru4niki.com/2008021555409/finansi/groshovi_nadhodzhennya_pidpr_riyemstv